

R. P. Thomæ Tamburini Ë Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. Per actionem eternè injustam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

CAPVT II.

De prima radice, seu causa Restitutionis, quæ est
injusta Acceptatio seu Detentio.

§. I. Premittitur Regula generalis.

1. **Q**uamvis ad duas reducantur varias restitutionis radices recte Theologi, nos, tamen ad priores reduimus, claritatis gratia, supra, in huius lib. 8. n. 2. incipimus ergo à prima, quæ est injusta acceptio.

2. Regula generalis colligitur ex Doctrina, ac Doctrina citandis: Qui per actionem externè injustam, ac per culpam Theologicam gravem, proximi rem accepit, statim illam totam seu totum ejus valorem restituere domino obligatur, etiamsi ea res non extet, sed quomodo-cunque perierit. Hoc ultimum (etiamsi non extet) maxime est advertendum in hac radice: nam in alia, quæ est ex re accepta si res non extet, sed bona fide consumpta inveniatur, non est aliquid restituendum nisi illud, in quo factus sit quis locupletior, ut mox suo loco explicabitur. Ratio autem, cur ex præsentis radice restitutio sit semper exhibenda, est quia injustitia, quæ quis alienum accepit, & ex qua oritur obligatio faciendi æqualitatem, semper remanet, donec re ipsa fiat restitutio; ergo, donec ipsa fiat, semper remanet facienda.

3. Porro in hac Regula tot sunt, ut ita dicam, mysteria, quot verba: Primo dicitur, Per acceptionem injustam: Secundo, Externè injustam: Tertiò, Per culpam Theologicam: Quartò, Gravem: Quintò, Debere restitui statim: Sextò, Totam rem, seu valorem: Septimò: Etiam si perierit. Sigillatim hæc si percurramus, nihil erit præterea, quod pro explicatione hujus radices desiderandum sit.

§. II. Per actionem injustam.

1. **E**rrum est apud omnes onus restitutionis oriri solum ex culpa contra Justitiam. Ita Reg. loc. cit. num. 65. Val. 2. d. 5. quest. 6. p. 3. Azor. 3. p. lib. 4. cap. 9. per totum, Lugo tom. 1. de just. 1. disp. 1. sect. 3. n. 51. Bon. disp. 5. de rest. quest. 2. part. 3. §. unic. num. 2. aliter passim. Ratio est, quia sola illa inducit inæqualitatem, in rebus temporalibus, ergo sola illa ad æqualitatem ponendam obligare debet. Quare, quando quis vovit, v.g. Calicem dare Ecclesiæ, illum dando satisfacere quidem voto dicitur, sed non propriè restituere, quia tunc non operatur homo ad ponendam æqualitatem, quam ipse per iniquam acceptionem abstulit. An, non solum Justitia commutativa, verum etiam distributiva jubeat restitutionem, infr. cap. 4. §. 3. numer. 8. expl. abitur.

2. Ex hoc principio oritur: primò, ut qui elemosynam non offert extrême, & graviter indigenti: Secundò, qui prædictum Calicem, vel aliud quid vovit, tamen non dat: Tertiò, qui segetem, v. g. ab alio incensam non extinguit, cum possit in casuramen, quo non debeat, quia ejus Custos non est, nec suæ cura reges commendata: Quartò, qui Iudex per allegata & approbata reum justè condemnat, se verbis, aliisque modis contra charitatem exhibitis; ad nullam restitutionem obligentur, quia non peccant contra Justitiam, sed solum contra alias Virtutes. Idem dic, si reus, etiam legitime interrogatus, negat veritatem, unde damnum sequatur, vel Pisco, cui cederent bona rei, vel alteri, &c. Ita Sanchez, l. 2. in decal. c. 22. num. 22. Bon. disp. 1. de rest. quest. 1. part. 1. num. 4. citans Valquez Azor. Clavem. Reg. contra Sor. & Mol. neque enim ex Justitia commutativa Reus obligatur dicere veritatem, vel curare utilitatem illorum, &c. Alia multa similia dicentur inferius: Et his deciditur celebris Quæstio, An acceptio pecunie

vel similis rei ex tunc causa, semper pariat in acceptore obligationem restitutionis; Verum, hanc quæstionem lib. 7. cap. 5. ex hoc eodem principio satis, superius solvimus.

§. III. Per actionem externè injustam.

1. **N**us restitutionis oritur solum ex actione externè injusta. Ita Sanchez, in cons. lib. 1. cap. 4. num. 9. Less. lib. 2. cap. 9. dub. 16. vide etiam de Lugo de just. disp. 10. sect. 10. sect. 7. num. 15. id supponit disp. 8. sect. 6. num. 79. Val. Navarr. Sylv. cit. à Bani. Faust. in speculo Confess. disp. 4. quest. 10. Ratio est, quia obligetur quis ad restitutionem, debet fecisse iniquitatem in altero, at hæc non fit per meram intentionem actionis, sed per actionem externam materiam realem. Actus enim merè sistens in mente nihil operatur externus.

2. Hinc, quando quis animo, & desiderio interno, ut alius depauperetur, sumit sine ulla culpa interna veras informationes contra illum de ejus bono. Quando quis internè gaudet sui inimici fidei, & incensas ab alio fuisse. Quando Iudex profert sententiam justam contra reum suum inimicum, gaudens eum in egestatem deici, non obligatur ad restitutionem, quia ex sola interna culpa illud onus sequi quam nasci potest. Imò, si idem Iudex profert sententiam deperandam esse justam, ad nihil restituendum tenetur, quia illa injusta sententia non fuit materialiter, & realiter injusta, sed solum formaliter, & ex conscientia interna. Pari modo, si ego furor à te vestem, quam puto tuam, sed deinde adverte esse meam, quam auferendo peccaverim ex affectu peccati injustitiam propter conscientiam internam; tamen propter prædictam rationem non obligor ad illam restituendam: Et occidit fratrem, putans esse meum inimicum, quem credere intendebam, non teneor ad restitutionem ejus homicidio, quia actio mea externa fuit circa fratrem, nullo modo circa hominem, quem externè non occidi. Vide de hoc sup. libro sexto, capite quarto, §. tertio num. 23.

§. IV. Per culpam Theologicam.

1. **C**ulpa Theologica dicitur ea, quæ est contra Deo, in conscientia, quam scilicet Theologus spectare potissimum solent: nam culpa, quam præstant Jurista, vocaturque Juridica, est ea, quam pro foro externo considerant, & juxta quam sententiam ferunt.

2. Theologica est duplex: Alia mortalis, variè alia. Juridica triplex, lata, levis, levissima: lege Atque 3. part. 1. c. 4. & passim. Lata est omni diligen- solent in simili adhibere prudètes, diligentesque. Levis, quam solent diligentiores. Levissima, quam diligenti- mi. Si quis v.g. exiens domo, relinquit ostium apertum, vel non clausum, unde fures domum expilent, dicitur commisisse culpam latam; Commisisse leviem si clausum sed ita, ut non difficulter possit aperiri; Commis- se levissimam, si claudere quidem putavit, sed non tentavit, an bene fuerit clausa, nec ejus custodiam commendavit vicinis. Porro lata culpa subdividitur in latiorè, & latissimam; latissima, quæ etiam dolus apertus, est, cum quis omittit, vel aliquid agi animo, ut damnum, quod prævidet, alicui sequatur. Quòd si prævidet, sed non intendit, dicitur dolus per- sumptus, latior culpa, quæ confundit, sæpe cum lata culpa est, cum non ponitur debita moralis diligentia, & dam- num quod sequitur, sine advertentia, & prævisione quitur. His præmissis:

3. Aliterò injustam acceptionem, ut pariat in foro conscientie onus restitutionis, debere esse Theologicè culpabilem, nec sufficere juridicè. Ita Mol. tom. 3. d. 1. §. 1.